

מסורת הש"ם

(א) [שמות כג], (ב) ועין רש"י, (ג) גי' רש"י דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד, (ד) [רש"י],

תורה אור השלם

1. בי יבצר איש שדה או כרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם: שמות כב ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי וכי והיזק בטמון מי לא ממיזב: (ב) ד"ה ה"ג וכי וקס"ד דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד: (ג) ד"ה גנדיש וכי אמאי משלם האי חררה שן הוא:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה דהתם דלמרות בו' ולא תיבא משנות. עיין בהרא"ש פסקי' סי' ג': תוס' ד"ה וליחייב בו' האי לישנא בו' ונראה בבאן לדרקק' עי' לקמן דף ט ע"ב מתי' אמאי פטור: ד"ה תפשוט בו' דמסוייבי' בלקיחה לחורא. עי' לעיל דף כ ע"א תוספות ד"ה מתגלגל:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא למאן כי. ג"כ הרי"ף ורמב"ם מפרשים שחור מתי' ראשון כגון שנפלה כו' ומפרשים דמיוב חליו הוא משום ממונו (ועבדגריף' סי' מ"ח ס"ק ל"ג):

מובן רש"י

בנוקי ממונו. שהיזק ממונו, דכתיב כי תלך, משמע מעמלה, שהדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חברו (לקמן טו). וסיים בנוקי גופו. שקראו מבצירי כדים (שם). לומר לך אשו משום חציו. שזק חץ שמתוך למחוק דלחיו גופיה עבד, הכא נמי לחיו גופיה עבד, ונפקא מינה לחייבו בלדבנה דברים אם החק נה אדם (שם).

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

בנוקי ממונו. דכתיב(א) כי תלך אש דמשמע מעמלה: **בנוקי גופו**. דקרי

ליה מבציר: **הכי משכחת לה**. אילו אדם זורק חץ והיזק

בטמון (ב) לא מייחייב בנזק הא קיימא לן בהאי פירקין (דף כו:) פלע

תחת פלע [שמות כג] לחייב את השוגג כמזיד ואונס כרצון. לישנא אחריתא

האי חץ לעולם בטמון הוא נכנס

ומזיק ולא שמעתי: וניחא ליה.

ומשני לה הכי: ונפלה גדר. של

חצר: **שלא מהמתם דליקה**. דאי

ממתת דליקה חליו הס: דכלו לו

חליו. שבשעה שהדליק האש דהיינו

זריקת חץ לא היה ראוי להיזק בחצר

אחרת: **איס ליה נמי משום ממונו**.

והיכא דליכא לחיוביה משום חליו ואיכא

לחיוביה משום ממונו מחייבינן ליה

הלכך לענין גלוי אע"ג דכלו לו חליו

חייב משום ממונו: וקגון שהיה לו

לגודרה. בטרה מעבדו הדליקה שם

היה לו שהות ויכול לגודרה: ולא

גדרה. דאע"ג דליכא לחיוביה

שהצער ראשון מתחייב על שם סופו

שלא שימר גחלתו לגדור בפניה:

שורו הוא ולא טפה באפיה. הרי זה

ככונס שורו ולדיר ולא נעל בפניו וילך

והיזק: וכי מאחר דמאן דליס ליה

משום חליו איס ליה נמי משום ממונו

מאי בינייהו. היכא דגחלת שלו

היתה מאי איכא בין ר' יוחנן דמחייב

ליה משום תרמי לר"ל דלא מחייב

ליה אלא משום חדא דהא על כרחך

היכא דגחלת שלו נמי פליגי דהא

אמר לעיל [כג]. לרבי יוחנן אשו משום חליו אלמא באשו נמי פליגי היכא

דגחלת שלו בשלמא עד השתא דשמעינן משום חליו דוקא ולאו משום

ממונו וכדאמרת ממון אית ציה מששא הא לית ציה מששא איכא

בינייהו היכא דאיתיה ממונו וליתיה חליו כי הך דנפלה גדר דכלו לו

חליו דלמ"ד משום חליו דוקא פטור אבל השתא דלתרוייהו חייב מאי

בינייהו: **לחייבו בד' דברים**. למ"ד משום חליו נמי מחייבינן ליה

אם שרף אשו יד אדם חייב בלדבנה דברים נזק וזעזר ריפוי ושבת

אבל בזבשת לא דלמרינן בשליה פירקין [כו]. אינו חייב על הזבשת עד

שיהא מתכוין אבל ד' דברים חייב דפשיעה היא דהוה ליה לאסוקי

בלעמיה שהרוח מוליכתה וכדאמרינן בשליה פירקין [סא] נפל מן הגג

ברוח מלויה חייב בד' דברים ופטור על הזבשת למ"ד משום ממונו

פטור. והוא הדין נמי דליכא בינייהו כל הני דלעיל [כג]. כלז וגמל דלמ"ד

משום חליו חייב דהא ממונו אע"ג דלאו חליו וחליו אע"ג דלאו ממונו

אית ליה ולמאן דלית ליה חליו פטור אא"כ מסכסכת כדאוקימנא

לעיל [סא] והאי דנקט ד' דברים משום דאפילו היכא דהגחלת שלו משמע

לו דיש חילוק בדבריהם ועוד דמילמא דשכיח היא. מפי המורה

שמעתי א' אבל לשון ראשון נראה לי: **מאן חייב צעל הכלב**. אמתיניתין

מהדר דקתני על הגדיש משלם חלי נזק: ה"ג וליחייב נמי צעל

הגחלת. דהא בין מר וצין מר משום ממונו אית להו הלכך לר' יוחנן

דלמר לעיל [סא] על הגדיש משלם חלי נזק דלרורות הן לשלם צעל הגחלת

חלי האחר דהא ממונו הוא וריש לקיש דלמר על הגדיש כולו הוי

פטור לשלם צעל הגחלת כוליה וקס"ד^א דגחלת^ב ו^ג דחד וחררה וגדיש

דחד: **בששימר גחלתו**. שנעל דלמות ביתו יפה ואונס הוא: **וזא**

אומרת. מדחייב לצעל כלב אחררה נזק שלם אלמא לאו שינוי הוא

זה שחתר את הדלת: **דפסס דלפוס חפורוס הן אכל הכלב**

^ו ולא תימא משונה הוא ופלגא נוקא משלם: **גנדיש דעלמא**. אמאי

משלם ו^ה חררה הא שן הוא ובעינן שדה אחר דניזק וליכא: **תפשוט**.

דמדקא משלם חררה: **דפי פרסו**. של מזיק האוכלת בחצר הניזק:

כחצר

הראוי לה ומההיא דלכלה מלידי הרחצה ומתוך המנות ועוד אותם שהיו

שנטל חררה דדייק מינה השתא ועוד מאי קאמר מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי

כיון שהכלב לקחה ונראה לר"י דמכל הנהו דמתניתין

לא מאי למפשט ולא מההיא דנטל חררה משום דס"ד דאם לקחה בהמה פירות

בחצר הניזק ואכלה צרשות הרבים^ז [נא] בחצר

המזיקן חייב^ח דמחייבינן בלקיחה לחודא וכן הסבירא נוטה דכיון דפשע בלקיחה מה לנו

באכילה והא דממעטינן משדה אחר רשות הרבים היינו לקיחה וקמצעאי

ליה כגון אם הושיט פירות צפי פרה חש"ו ועבו"ס דלאו בני תשלומין יניחו

וכגון שהבהמה לא היתה יכולה לקח אם לא שהושיט לה ואי כחצר הניזק דמי

חייב צעל הפרה ואי כחצר המזיק דמי פטור כיון שנתנו אחר לתוך פיה והא

דקאמר תפשוט לאו ממתיני' אלא מסאוגיא דשמעתין דאוקמה אכלה בגדיש

דצעל החררה שמע מינה דצעו לקיחה ואכילה בחצר [הניזקן] אף על פי שאין

טעם בדבר זה מה נזרק באכילה אלא דגזירת הכתוב הוא ותפשוט כשנתן

אחר לתוך פיה דחייב דכחצר הניזק דמיא דאי כחצר המזיק דמיא ומאי אמר ליה מאי צעי

ריפתך בפומא דחיותאי הי"נ מני' א"ל מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

כג.

בבבון באש דפטור רחמנא חיבי משבחת לה. פי' בשלמא למ"ד

אשו משום ממונו אין תימה דפטור טמון ואע"ג דבכל נזקי

ממונו כמו קרן שן ורגל חייב טמון שבממון מזינו חילוקים בקרן שן

ורגל להלכותיהן אבל צאדם המזיק לא חלק הכתוב דכתיב פלע תחת

פלע ודרשינן בסוף פירקין (דף כו:)

לחייב על השוגג כמזיד ואונס כרצון

לפיכך אין סבירא לדרוש אשו משום

חליו: **מאי** בינייהו. הוה מני

למימר איכא צניייהו כל הני דלעיל

כלז שנטל חררה ואנחי אנוחי בגדיש

דלרבי יוחנן משלם על שאר הגדיש

חלי נזק ולר"ל על שאר הגדיש פטור

ולרבי יוחנן אפילו לא הנית בגופו

של עבד קס ליה דדרבה מיניה

וטמון היכא שלא כלו חליו חייב לרבי

יוחנן: **וְלִיְחִיִּיב** בע"ה הנחלת.

פירוש גס צעל הגחלת ולא שיפטור

צעל הכלב לגמרי כדפ"ל (דף כב.

ד"ה ואי) גבי חנוני אמאי חייב ועוד

אי בשלא שמר גחלתו ומפטור צעל

הכלב אמאי קאמר (לעיל יט:) מתני'

באדייה אדוי ודרב הונא צעלמא

איתמר לימא דרב הונא קאי אמתי'

קטרו אדם חייב הקושר ג"ש וצעל

התרנגול פטור כמו הכא דפטור צעל

הכלב אלא ודאי בשלא שימר גחלתו

חייב נמי צעל הכלב ולכך לא

מיתוקמא דרב הונא אמתי' דקשרו

אדם חייב משמע דחייב הכל הקושר

וצעל התרנגול יש לו להתחייב כמו כן:

וְלִיְחִיִּיב בע"ה הנחלת. האי לישנא לאו דוקא דהא מיתוקמא

דלכלה בגדיש דצעל החררה אלא כלומר שיפטור צעל

הכלב מחלקו של צעל הגחלת ולא ישלם כי אם הרביע וא"ת ואמאי

יש לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק אחרים משלא יזוק שמחויב לשמור

גחלתו מן הכלב אע"פ שאין לו רשות ליכנס לביתו כדי שלא יזיק

אחרים ואפשר לשמור עצמו כדי שלא יכנס כלב כדי ליטול חררתו

וכן משמע בהמניח (לקמן דף לא). בשמעתינן דקדירין דפרין אי נתקל

פושע שני נמי ליחייב אלמא חשיב שני פושע לחייבו בנזק שלישי

ואינו פושע לענין שיפטור ראשון בנזקיו: **בששימר נחלתא**

וא"ת ומה שמירה היא זו כיון שיכול הכלב ליכנס שם בחמירה דמתם

דלמות חמורות הן אכל הכלב וי"ל כיון דנטר דנטרי אינשי לא

אטרחוהו רבנן טפי: **בשחרתר**. ואם תאמר ולישני כגון

דנפלה גודא בלילא ידע צעל הכלב וצעל הגחלת לא ידע ויש

לומר דאין זה רגילות דצעל הכלב ידע וצעל הגחלת לא ידע ולקמן

גבי עמי דבשדות רגילות הוא לפעמים: **סתם דלחות חתורות**

הן. תימה דלמא משום דהוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס תחילתו

בפשיעה משום פמיחה ויש לומר דא"כ לא מחייב בחמירה כ"א

רביע כי היכי דהוה מתחייב בפמיחה שהיה צעל הגחלת מתחייב

מחזה אבל אין לתרץ דלא אמרינן תחלתו בפשיעה בצמים פתוחים

וסופו באונס בנעולים כיון דגבי נעולים לא הוי שום פשיעה כדאמרינן

בהפרה (לקמן דף כג): דלא אמרינן מגו דהוי פושע לענין חרש הוי

פושע לענין פקח כ' ומגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין

שוורים דלא דמי דהתם ודאי לא אמרינן מגו משום דלגבי פקח

או לגבי שוורים הניזקין לא פשעי כלל אבל הכא פושע הוא בכלב

זה לענין זה הגדיש להיות ניזוק בגחלתו בפשיעה היכא שלא שמר

גחלתו לכך יש להתחייב אפילו נוזקין באונס למאן דמחייב תחילתו

בפשיעה וסופו באונס: **רַפְּשֻׁנוּ דפי פרה** בחצר הניזק דמי.

תימה דלמאי לא פשיט משאר צבי דמתני' דתנן השן מועדת לאכול

כלב שנטל חררה ועוד אותם שהיו מדקדיקין משיסה צו את הכלב למה לא הביאו

דמתניתין לא מאי למפשט ולא מההיא דנטל חררה משום דס"ד דאם לקחה בהמה פירות

בחצר הניזק ואכלה צרשות הרבים^ז [נא] בחצר המזיקן חייב^ח דמחייבינן בלקיחה לחודא

וכן הסבירא נוטה דכיון דפשע בלקיחה מה לנו באכילה והא דממעטינן משדה אחר רשות

הרבים היינו לקיחה וקמצעאי ליה כגון אם הושיט פירות צפי פרה חש"ו ועבו"ס דלאו בני תשלומין

יניחו וכגון שהבהמה לא היתה יכולה לקח אם לא שהושיט לה ואי כחצר הניזק דמי

חייב צעל הפרה ואי כחצר המזיק דמי פטור כיון שנתנו אחר לתוך פיה והא

דקאמר תפשוט לאו ממתיני' אלא מסאוגיא דשמעתין דאוקמה אכלה בגדיש

דצעל החררה שמע מינה דצעו לקיחה ואכילה בחצר [הניזקן] אף על פי שאין

טעם בדבר זה מה נזרק באכילה אלא דגזירת הכתוב הוא ותפשוט כשנתן

אחר לתוך פיה דחייב דכחצר הניזק דמיא דאי כחצר המזיק דמיא ומאי אמר ליה מאי צעי

ריפתך בפומא דחיותאי הי"נ מני' א"ל מאי צעי ריפתך בפומא דכלבאי

כחצר

עין משפט ונר מצוה

נח א מיי פ"ד מהלכות מוקי ממון הלכה ד טו"ש ע"מ סי' מ"ח סעיף ג' ועיין במ"מ פ"ד מהלכות מוקי ממון הלכה טו:

גב ב מיי פ"ד מהל' מוקי ממון הלכה ד

סמג עשין סו טו"ש ע' שם סעיף ו וסעיף ג':

ג ג מיי' שם הלכה טו טו"ש ע' שם סעיף ז':

בא ד ה ו מיי פ"ב שם הלכה ז' י' ועי'

בהשגות וזמ"מ סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שצ"ב:

בב ז טו"ש ע"מ סי' שצ"ב שם סעיף ז':

רבינו הגנאל

בנוקי ממונו, כי תצא, וסיים בנוקי גופו, המבציר, לומר, לך אשו

משום חציו. אמר רבא קשיא ליה לר' אמאי לר'

יוחנן דאמ' אשו משום חציו, טמון באש דפטרי

כחמי' שהחולק על ר' יהודה היכי משבחת לה.

ובטאו לומר כגון שהצית אש בחצר ותפל גדר שלא

מהמת דהיליקה והלכה האש והיזקה בחצר אחרת

דכלו חציו בחצר ראשונה, ואילו לא נפלה הגדר לא

היתה האש עוברת באותה החצר. והקשי', איחכי

אפי' בגלוי פטור הוא דכלו חציו, וכל שכן על

דאית ליה משום חציו אית ופריקי' מאן דאית ליה

משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, וכגון שהיה לו לגדור בפניה

שלא תעבור ולא גדר. ואקשי' וכי מאחר דמן

דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו,

בבלוי דכיון דהוה ליה לשמור ולגדור שלא

תעבור הדליקה כמו שחייב לשמור בהמתו שלא תצא

ותזיק ואם יצאה והיזקה חייב באשו שהוא כממונו.

ואמרי' איחכי מאי בינייהו איכא בינייהו, ל' לחייבו בד'

דברים, צער וריפוי שבת ובושת. ר' יוחנן דאמר

אשו משום חציו אע"ג דאית ליה נמי אשו משום

ממונו חייב בד' דברים שאינו חייב בנוקי שורו

אלא נזק בלבד כדבעינן למימר לקמן. כך אינו

חייב באשו אלא נזק בלבד. בתר דאקשי' על